

- इ) कान्छीका माध्यमबाट कविले कुन वर्गको चित्रण गरेका छन् ?
 ई) कान्छीले भोग्नु परेको विवशता के हो ?
 उ) यस कवितांशको मूल भाव के हो ?

४. २०७१ पूरक प्र.नं. १५ क

तलको कवितांश पढी सोधिएका प्रश्नहरूको एक, दुई वाक्यमा उत्तर दिनुहोस् : (५)

तराई हाम्रो सुनको टुक्रा हिमाल हिराको
 माटो र पानी पहिलो धन धर्तीका छोराको
 ए कहाँबाट हेरौंला संसार सन्भ्यालै नरहे
 नेपाली हामी रहौंला कहाँ नेपालै नरहे

प्रश्नहरू :

- अ) तराईलाई 'सुनको टुक्रा' भन्नुको तात्पर्य के हो ?
 आ) 'धर्तीका छोरा' भनेर कसलाई भनिएको हो ?
 इ) 'माटो' र 'पानी' धर्तीका छोराको पहिलो धन कसरी हुन सक्छ ?
 ई) 'ए कहाँबाट हेरौंला संसार सन्भ्यालै नरहे' भन्नाको आशय के हो ?
 उ) नेपाल नरहे नेपाली किन रहँदैनौ ?

५. २०७१ पूरक प्र.नं. १६

'महिलाले सधैं आफ्नो अस्मिताको जोखिम उठाउनुपर्दछ' भन्ने भनाइप्रति 'मानुषी' कविताका आधारमा प्रतिक्रिया लेख्नुहोस् । (५)

६. २०७१ सेट सी प्र.नं. १५क

तलको कवितांश पढी सोधिएका प्रश्नहरूको एक, दुई वाक्यमा उत्तर दिनु होस् : (५)

आकाश छुने टाकुरा हाम्रो भेटर भेटिन्न
 पौरखी हाम्रा पुर्खाको पाइला मेटेर भेटिन्न
 बिम्भौला कहाँ पूर्वको पैले उज्यालै नरहे
 नेपाली हामी रहौंला कहाँ नेपालै नरहे ।

प्रश्नहरू

- अ) यस कवितांश कुन कविताबाट भिकिएको हो र यसका रचनाकार को हुन् ?
 आ) टाकुरालाई के कारणले भेट्न सकिँदैन ?
 इ) पुर्खाका पाइला भेटिँदैनन् भन्नुको तात्पर्य के हो ?
 ई) यहाँ पूर्वको पहिलो उज्यालो भनेर केलाई भन्न खोजिएको हो ?
 उ) नेपाल नरहँदा नेपालीहरू किन रहँदैन ?

७. २०७१ सेट डी प्र.नं. १५क

तलको कवितांश पढी सोधिएको प्रश्नहरूको एक, दुई वाक्यमा उत्तर दिनु होस् : (५)

भट्टीमा भात पाकि रहेछ
 भात सँगसँगै कान्छीको लाज पाकि रहेछ
 भट्टीमा मासु पाकि रहेछ
 मासु सँगसँगै कान्छीको आँसु पाकि रहेछ
 भट्टीमा रक्सी विकि रहेछ
 रक्सी सँगसँगै कान्छीको श्री विकि रहेछ ।

प्रश्नहरू

- अ) "भाग सँगसँगै कान्छीको लाज पाकि रहेछ" भन्नुको तात्पर्य के हो ?
 आ) यहाँ कविले कान्छीको आँसु मासुसँगै पाकि रहेछ किन भनेका हुन् ?
 इ) कान्छीको श्री विकि रहेछ भनेको के हो ?
 ई) यस कवितांशले कान्छीका अवस्थाको कस्तो चित्रण गरेको छ ?
 उ) यस कवितांशको मुख्य आशय के हो ?

८. २०७१ सेट डी प्र.नं. १६

‘नेपाल प्राकृतिक दृष्टिले सुन्दर देश हो’ भन्ने विषयमा ‘मेरा देश’ कविताका आधारमा प्रतिक्रिया लेख्नु होस् ।

(५)

९. २०७० पुरक प्र.नं. १५(क)

तलको कवितांश पढी सोधिएको प्रश्नहरूको एक, दुई वाक्यमा उत्तर दिनु होस् :

(५)

दसैं र तिहार रमाइला हाम्रा चुड्का र ख्यालीले
हृदय हाम्रो जुमुराउँछ जितको भयालीले
बैँसको तालमा नाचौंला कहाँ मादलै नरहे
नेपाली हामी रहौंला कहाँ नेपालै नरहे

प्रश्नहरू

अ) दसैं र तिहार किन रमाइला लाग्छन् ?

आ) हाम्रो हृदय किन जुमुराउँछ ?

इ) बैँसको तालमा नाचौंला कहाँ मादलै नरहे भन्नुको तात्पर्य के हो ?

ई) ‘चुड्का’ र ‘ख्याली’ ले के बुझाउँछन् ?

उ) नेपाल नरहे नेपाली किन रहदैनौ ?

१०. २०७० सेट सी प्र.नं. १५(क)

तलको कवितांश पढी सोधिएको प्रश्नको एक, दुई वाक्यमा उत्तर दिनु होस् :

(५)

तराई हाम्रो सुनको टुक्रा हिमाल हिराको
माटो र पानी पहिलो धन धर्तीका छोराको
ए कहाँबाट हेरौंला संसार सन्झ्यालै नरहे
नेपाली हामी रहौंला कहाँ नेपालै नरहे ।

प्रश्नहरू

अ) तराईलाई सुनको टुक्रा र हिमाललाई हिरा किन भनिएको हो ?

आ) माटो र पानी कसरी पहिलो धन हुन सक्छ ?

इ) यहाँ धर्तीको छोरा भनेर कसलाई भन्न खोजिएको हो ?

ई) सन्झ्यालबाट संसारलाई हेर्नुको तात्पर्य के हो ?

उ) नेपाल नरहे नेपाली किन रहदैनौ ?

११. २०७० सेट डी प्र.नं. १५(क)

तलको कवितांश पढी सोधिएको प्रश्नहरूको एक, दुई वाक्यमा उत्तर दिनु होस् :

(५)

तिमी मेरो उत्पीडन बुझ्दैनौ
म तिम्रो उत्पीडन बुझ्छु
आज हामी उत्पीडनहरू साटासाट गरौं
हामी मानसिकताले एकाकार होऔं
हामी एक अर्काविना बाँच्न सक्ने प्राणी होइनौं
म तिम्रो हात दहो गरी समाउँछु
तिमी मलाई तिमी पुगेको ठाउँसम्मै पुऱ्याऊ
त्यहाँ, जहाँ तिमीलाई मैले
सभ्यताको आदि कालमा पुऱ्याइ सकेकी थिएँ ।

प्रश्नहरू

अ) यस कवितांशमा ‘तिमी’ र ‘म’ ले कसकसलाई सङ्केत गरेका छन् ?

आ) ‘तिमी मेरो उत्पीडन बुझ्दैनौ’ भनी कसलाई भनिएको हो ?

इ) उत्पीडनहरू किन साटासाट गरिनु पर्दछ ?

ई) नारी र पुरुष बिचको सहयात्रा किन आवश्यक छ ?

उ) “तिमीलाई मैले सभ्यताको आदिकालमा पुऱ्याइ सकेकी थिएँ” भन्नुको तात्पर्य के हो ?

१२. २०६९ प्र.नं. १५(क)

तलको कवितांश पढी सोधिएका प्रश्नहरूको एक दुई वाक्यमा उत्तर दिनुहोस् : (५)

म तिम्रो मृतदेहसँग जिउँदै मर्न सक्छु,
म तिम्रीहरूको सामूहिक बलात्कार खेपेर वाँच्न सक्छु
तिमीलाई त यसो कहिल्यै भएन,
तिमीले रजस्वलाको कष्टप्रद क्षण भोगेका छैनौ
तिमीलाई आफ्नो अस्मिताको जोखिम उठाउनु पर्दैन
तिमीलाई गर्भधारणको अतिशय पट्यार लाग्दो अवधि थाहा छैन
तिमीलाई प्रसव कालको सीमातीत कष्ट भोग्नु पर्दैन ।

प्रश्नहरू

- माथिको कवितांशको पहिलो पङ्क्ति मार्फत् कविले के भन्न चाहेकी हुन् ?
- यहाँ नारीका के कस्ता समस्या प्रस्तुत गरिएका छन् ?
- 'तिमी'ले नभोगेका कुराका माध्यमबाट कविले भन्न खोजेका कुराहरू के के हुन् ?
- सामूहिक बलात्कार, रजस्वला, अस्मिता, गर्भ धारण र प्रसव अवस्थाका कारण नै महिलाहरूलाई पछि पारिएको हो ? आफ्नो छोटो तर्क लेख्नु होस् ।
- माथिको कवितांशको मुख्य आशय के हो ?

१३. २०६८ प्र.नं. १५ क

तलको कवितांश पढी सोधिएका प्रश्नहरूको छोटो उत्तर दिनु होस् । (५)

जहाँ
हरिया हरिया पहाडका फरिया
अलिक तल सारेर
निर्मल, स्वच्छ र न्यायो घाममा
हिमालले सधैं ढाड सेकेको हुन्छ
म जति टाढा भए पनि त्यो मेरो देश
सधैं मेरो मनले
सपनामा पाइला टेकेको हुन्छ ।

प्रश्नहरू

- यस कवितांशमा कस्तो वातावरणको चित्रण छ ?
- आ. 'हरियो फरिया' भनेको के हो र त्यो कसले लगाएको छ ?
- इ. 'हिमालले ढाड सेकेको हुन्छ' भन्नुको तात्पर्य के हो ?
- ई. मनले सपनामा पाइला टेक्नु भनेको के हो ?
- उ. यस कवितांशमा देशभक्तिपूर्ण भाव कसरी अभिव्यक्त भएको छ ?

ख. नाटक तथा एकाङ्की

१. २०७२ सेट डी प्र.नं. १६

'संसारले एक दिन सुखी हुनु छ, कसैले रोक्न सक्दैन' भन्ने भनाईप्रति तपाईंको सहमति वा असहमति के छ ? 'बहुला काजीको सपना' नाटकका आधारमा आफ्ना तर्क दिई प्रतिक्रिया लेख्नुहोस् । (५)

२. २०७२ सेट इ प्र.नं. १६

'नालापानीमा एकाङ्कीको नरे कार्की देशभक्त सिपाही हो ।' यस भनाइसँग तपाईं सहमत हुनुहुन्छ या हुनुहुन्न ? आफ्ना प्रतिक्रिया लेख्नुहोस् । (५)

३. २०७१ सेट सी प्र.नं. १६

'बौलाहा काजीको सपना' नाटकमा बौलाहा काजीले देखाएको आदर्श व्यवहार कतिको स्वाभाविक छ ? आफ्नो प्रतिक्रिया लेख्नु होस् । (५)

४. २०७० पूरक प्र.नं. १६

जनिस्कुँ गरिव भए पनि मागेर खानु राम्रो होइन भन्ने भक्तेको विचार तपाईंलाई कस्तो

लाग्यो ? 'बहुला काजीको सपना' नाटक पढेका आधारमा आफ्नो प्रतिक्रिया लेख्नुहोस् । (५)

५. २०७० सेट सी प्र.नं. १४

'बौलाहा काजीको सपना' नाटकको तल दिइएको अंश पढी सोधिएको प्रश्नको उत्तर दिनु होस् : (५+५=१०)

'तिमीहरूले यतिका पढेको फोस्रो रहेछ, बोक्ने रहेछ । पढ्नु भनेको बुझि राख, मनले सम्झि राख, मानिससित मानिसले कस्तो व्यवहार गर्नु पर्छ त्यो जान्नु हो । घोकी मात्र राख्ने हैन यो, यसलाई यस्तै मौकामा कामले गरी देखाउनु पर्छ ।'

'समाजको दुःखको अन्त न कागजमा कोर्दैमा हुँदो रहेछ न बोल्दैमा मात्र । यसका लागि त समाजको जरादेखि नै परिवर्तन गर्नु पर्छ । खोइ फ्रान्सको त्यो उच्च आदर्श, खोइ अमेरिकनहरूको स्वाधीनताको सङ्ग्राम ! एक हुरी आयो, सतह सतहमा गोलमाल मच्चियो, फेरि उस्ताको उस्तै, फेरि बाटैमा तिनीहरू अलमलिए । हप्सीहरू कालाका कालै रहे, गरिवहरू भोकाका भोकै । हिन्दुस्तानमा अछुत अछुतै, स्वार्थ जस्ताको तस्तै ।

प्रश्नहरू:

क) माथिको पहिलो अनुच्छेदमा शिक्षाका बारेमा कस्तो धारणा व्यक्त भएको छ ? चर्चा गर्नु होस् ।

ख) माथिको दोश्रो अनुच्छेदमा समाजलाई जरैदेखि परिवर्तन गर्नु पर्छ भन्नुको तात्पर्य के हो ?

६. २०७० सेट सी प्र.नं. १५

'नालापानीमा' नाटकमा नरे कार्कीले देखाएको देशभक्तिको भावना कतिको स्वाभाविक छ ? आफ्नो प्रतिक्रिया लेख्नु होस् । (५)

७. २०७० सेट डी प्र.नं. १४

'नालापानीमा' नाटकको तलको अंश पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर दिनु होस् : (५+५)

छोरा, नरो, अझ धैर्य गर, अरुलाई काँतर स्वर नसुना,
जन्मभूमिको लाज बचा, जातिलाई छिः नभना !
मनै पर्दछ एक दिन निश्चय दुई दिनकै हो देह भने,
त्यसको ममता छोडि दे अमर यशले देश बना !
दुखलाई नमान्, अपमान गरी आँसुलाई फिर्ता गरि दे,
तेरो सहनशीलता देखी बल अझ बढ्दा भाइमा लाख गुना !
मेरो काखमा जति जति तैले तप तप रगत चुहाइस् यो,
उति उति मातृव्रण तिरै भनी पुत्र वरु सन्तोष मना !

प्रश्नहरू :

क) 'नालापानीमा' नाटकमा धरतीले नेपाली वीरहरूलाई के कस्तो आह्वान गरेको छ ?

ख) माथिको नाट्यांशका आधारमा 'नालापानीमा' नाटकमा अभिव्यक्त देशभक्तिको वर्णन गर्नुहोस् ।

८. २०६९ प्र.नं. १५

बिरे पाठशालामा पढ्न जाँदा उसलाई घृणा र तिरस्कार गर्ने सहपाठीहरूको भनाइ तपाईंलाई कस्तो लाग्छ 'बौलाहा काजीको सपना' नाटकका आधारमा आफ्नो प्रतिक्रिया दिनु होस् । (५)

९. २०६८ प्र.नं. १५

बौलाहा काजी साँच्चिकै बहुला हो वा होइन, 'बौलाहा काजीको सपना' नाटकका आधारमा आफ्नो प्रतिक्रिया लेख्नुहोस् । (५)

ग. कथा

१. २०७२ सेट सी प्र.नं. १४ख

तलको कथांश पढी सोधिएका प्रश्नको एक, दुई वाक्यमा उत्तर दिनुहोस्: (५)
यो सबै सङ्गत गुनाको फल । ठुला बडाको सङ्गतको विष त महामारी फैले भैं पो फैलन्छ त । यसले हामी जस्ताको त प्राणै चुन्छ ।

प्रश्नहरू:

- अ) यो कथांश कुन पाठबाट लिइएको हो ?
आ) 'ठुला बडाको सङ्गतको विष महामारी फैले भैं फैलन्छ' भन्नुको तात्पर्य के हो ?
इ) यो कथन कुन सन्दर्भमा आएको हो ?
ई) यो भनाई कसको हो ?
उ) यस कथांशको सार के हो ?

२. २०७२ सेट सी प्र.नं. १५

'के व्यक्ति शत्रुविहीन हुन सक्तैन ?' 'शत्रु' कथाका आधारमा आफ्नो प्रतिक्रिया लेख्नुहोस् ॥ (५)

३. २०७२ सेट डी प्र.नं. १५ख

तलको कथांश पढी सोधिएका प्रश्नहरूको एक, दुई वाक्यमा उत्तर दिनुहोस्:
भुइँ र गोधनको यति सम्पन्नता भए पनि गाउँको आत्मा घुरहु महतो नै थिए । कसैले कसैमाथि सामाजिक अन्याय गर्‍यो, घुरहु महतो गोहोरिन (गुहारिन) गए, कसैको घरखेत कसैले दबायो, घुरहु अगाडि सरें, कोही असहाय अवस्थामा पर्‍यो, घुरहु उसका लागि विहवल भए । यस्तै आज अलगुवाको मर्यादा जान लागेको छ, गोज्याइग्रो छोराले गाँजा खाई पिटी पिटी उसको सुन जस्तो ओड बड्याई दियो । ऊ केही नलागेर गई । जाँगर चलाए जसले पनि खाउँछ, माया गर्छ । तर जग्गे प्रदक्षिणाको सात फेरोमा बाँधी, बाँजा बजाई ल्याएकी बहारी आफू छँदैमा अर्का घरमा गई बसेकी छ, लाजभन्दा बढी के काल हुन्छ र ! यी जम्मै कुरा महतोले थाहा पाइ सकेका थिए । अलगुवाले पनि दुई दिनदेखि मौका छोप्न खोज्दै बल्ल पोखरीको डिलमा एकान्त पारी महतोलाई भेटायो । उनीसँग दुःख पोख्यो, रोग्यो, गयो । महतोका लागि यतिले नै पुग्यो ।

प्रश्नहरू:

- अ) घुरहुलाई गाउँको आत्मा किन भनिएको हो ?
आ) घुरहु के कस्ता सामाजिक काममा अगाडि सर्ये ?
इ) सोनवा किन घर छाडेर गई ?
ई) कालभन्दा लाज किन डरलाग्दो हुन्छ ?
उ) अलगुवाले घुरहु महतोसँग किन दुःख पोखेको हो ?

४. २०७२ सेट इ प्र.नं. १५ख

तलको कथांश पढी सोधिएका प्रश्नको एक, दुई वाक्यमा उत्तर दिनुहोस्: (५)
घटनालाई बिर्सने प्रयत्न गर्दै कृष्ण राय निदाउने निहूले बिछ्छ्यौनामा बड्ड लडे । शत्रुताको पनि कस्तो व्यापक सम्बन्ध रहेछ ? दुनियाँमा कोही पनि मित्र हुँदैनन् सबै शत्रु, सबै बैरी नै हुन्छन् । कसले भन्छ अकारण नै कोही शत्रु हुँदैन ? माँनै, अकारण कोही कसैको शत्रु हुँदैन, तर झगडाको निहुँ कति सजिलै पाइन्छ ? कृष्ण रायले धेरैसँग सङ्गत गरेनन्, तर जतिसँग गरे सबैलाई तिनीसँग बाप बैरी साधने कुनै न कुनै निहुँ दिए । कस्तो अचम्म, निर्दोष कुरामा पनि विषालु साँप जस्तो बैरी बनाउने साधन लुकि रहेको देखिन्छ ।

प्रश्नहरू:

- अ) कृष्ण रायलाई सबै शत्रु हुन्छन् भन्ने किन लागेको हो ?
आ) शत्रु पैदा हुनका लागि के चाहिन्छ ?
इ) कृष्ण रायले शत्रुका सम्बन्धमा कस्तो दृष्टिकोण लिएका छन् ?
ई) "निर्दोष कुरामा" पनि विषालु साँपजस्तो बैरी बनाउने साधन लुकि रहेको देखिन्छ"

भन्नाको तात्पर्य के हो ?

उ) उपर्युक्त अनुच्छेदमा कृष्ण रायको कस्तो मानसिकताको चित्रण गरिएको छ ?

५. २०७१ पुर्क प्र.नं. १५ स्त

तलको कथांश पढी सोधिएका प्रश्नको एक, दुई वाक्यमा उत्तर दिनुहोस् ।

(५)

म विस्तारै सडकको ठूलो ढोकाबाट निस्कँदै अनि भरिएका आँखाले ढोकाको इन्डीबाट भित्र हेर्ने, गौरी मतिर हेरि रहेकी थिई- “तिमी हाम्रो दिदीआमाको घर नजाऊ है, शङ्कर ! त्यो त बोक्सी वुढी ।” गौरी हात हल्लाई हल्लाई भन्दै थिई । दिदीआमा र गौरीका बुबा माथि वरन्डामा उभिरहेका थिए । “हेर मलाई गाली गरेकी ? यो मोरो मार्ने छिमेकमा, छोरी भाँडुन आँट्यौ तिमीले । छोटाको हावा लागेपछि बडाको स्वभाव कताबाट होस् ? यो छोटाहरूको टोल नछोडेसम्म यिनले छोड्ने होइनन् ।” दिदीआमा बुवासित भन्दै थिई ।

प्रश्नहरू :

अ) गौरीले शङ्करलाई किन “दिदीआमाको घर नजाऊ” भनेकी हो ?

आ) गौरीले आफ्नी फुपूदिदीलाई ‘बोक्सी वुढी’ भन्नाको कारण के हो ?

इ) “छोटाको हावा लागेपछि बडाको स्वभाव कताबाट होस्” भन्नाको तात्पर्य के हो ?

उ) उपर्युक्त कथाबाट गौरी र शङ्करका विच कस्तो सम्बन्ध देखापर्छ ?

६. २०७१ सेट सी प्र.नं. १५ स्त

तलको कथांश पढी सोधिएका प्रश्नको एक, दुई वाक्यमा उत्तर दिनु होस् :

(५)

यो सबै सङ्गत गुनाको फल, ठुला बडाको सङ्गतको विष त महामारी फैले भैं पो फैलिन्छ त । यसले हामी जस्ताको त प्राण चुस्छ ।

प्रश्नहरू :

अ) यो भनाइ कसले कसलाई भनेको हो ?

आ) सङ्गत गुनाको फल कस्तो हुन्छ ?

इ) ठुला बडाको सङ्गतको विष कसरी फैलिन्छ ?

ई) “यसले हामी जस्ताको प्राण चुस्छ” भन्नुको तात्पर्य के हो ?

उ) यस अंशमा कस्तो विचार व्यक्त भएको छ ?

७. २०७१ सेट डी प्र.नं. १५ स्त

तलको कथांश पढी सोधिएका प्रश्नको एक, दुई वाक्यमा उत्तर दिनु होस् :

(५)

भुईँ र गौधनको यति सम्पन्नता भए पनि गाउँको आत्मा घुरहु महतो नै थिए । कसैले कसैमाथि सामाजिक अन्याय गर्‍यो, घुरहु महतो गोहारिन (गुहारिन) गए, कसैको घरखेत कसैले दबायो, घुरहु अगाडि सरे, कोही असहाय अवस्थामा पर्‍यो, घुरहु उसका लागि विह्वल भए । यस्तै आज अलगुवाको मर्यादा जान लागेको छ, गोज्याङ्गो छोराले गाँजा खाई पिटी पिटी उसको सुन सस्तो आड बढ्ग्याई दियो । ऊ केही नलागेर गई । जाँगर चलाए जसले पनि ख्वाउँछ, माया गर्छ । तर जग्गे प्रदक्षिणको सात फेरोमा बाँधी, बाजा बजाई ल्याएकी बुहारी आफू छँदैमा अर्काका घरमा गई बसेकी छ, लाजभन्दा बढी के काल हुन्छ र ! यी जम्मे कुरा महतोले थाहा पाइ सकेका थिए । अलगुवाले पनि दुई दिनदेखि मौका छोप्न खोज्दै बल्ल पोखरीको डिलमा एकान्त पारी महतोलाई भेट्टायो । उनीसँग दुख पोख्यो, रोयो, गयो । महतोका लागि यितिले नै पुग्यो ।

प्रश्नहरू :

अ) घुरहु महतोलाई किन गाउँको आत्मका भनिएको हो ?

आ) घुरहु के कस्ता सामाजिक काममा अगाडि सर्थे ?

इ) सोनवा किन घर छोडेर गएकी हो ?

ई) कालभन्दा लाज डरलाग्दो हुन्छ भन्नाको तात्पर्य के हो ?

उ) अलगुवाले घुरहु महतोसँग किन दुख पोखेको हो ?

८. २०७० पूरक प्र.नं. १५(ख)

तलको कथांश पढी सोधिएका प्रश्नको एक, दुई वाक्यमा उत्तर दिनु होस् : (५)
घटनालाई विसर्ने प्रयत्न गर्दै कृष्ण राय निदाउने निहुँले विछुरौनामा बड्ड लडे । शत्रुताको पनि कस्तो व्यापक सम्बन्ध रहेछ ? दुनियाँमा कोही पनि मित्र हुँदैनन्, सबै शत्रु, सबै वैरी नै हुन्छन् । कसले भन्छ अकारण नै कोही शत्रु हुँदैन । मानौं, अकारण कोही कसैको शत्रु हुँदैनन्, तर भगडाको निहुँ कति सजिलै पाइन्छ ? कृष्ण रायले धेरैसँग सङ्गत गरेनन्, तर जितिसँग गरे सबैलाई तिनीसँग 'बाप वैरी साधने' कुनै न कुनै निहुँ दिए । कस्तो अचम्म, निर्दोष कुरामा पनि विषालु साँप जस्तो वैरी बनाउने साधन लुकि रहेको देखिन्छ ।

प्रश्नहरू:

- अ) कृष्ण रायलाई सबै शत्रु हुन्छन् भन्ने किन लागेको हो ?
आ) के दुनियाँमा साँच्चिकै मित्र हुँदैनन् त ?
इ) कृष्ण रायले शत्रुता सम्बन्धमा कस्तो दृष्टिकोण लिएका छन् ?
ई) 'निर्दोष कुरामा पनि विषालु साँप जस्तो वैरी बनाउने साधन लुकि रहेको देखिन्छ' भन्नुको तात्पर्य के हो ?
उ) उपर्युक्त अनुच्छेदमा कृष्ण रायको कस्तो मानसिकताको चित्रण गरिएको छ ?

९. २०७० सेट सी प्र.नं. १५ख

तलको कथांश पढी सोधिएका प्रश्नको एक, दुई वाक्यमा उत्तर दिनु होस् : (५)
यस्तै हो, मैले पनि सहैर वसि दिएको भए किन भगडा हुन्थ्यो ? एउटै सिरान गरेर सुतेपछि कहिले काहीं गोडा लाग्छ नाई, भगडा भो भन्दैमा धर्म छोड्नु हुन्छ ? आफूले साँचो मनले उपकार गरेपछि उसको आत्माको पनि गर्न कर लाउँछ । अमृत रोपेको ठाउँमा विष फलेको कतै सुनेका छौ ? माटाको भर ढुङ्गा, ढुङ्गाको भर माटो, संसार भरैभरमा अडेकोछ ।

प्रश्नहरू:

- अ) के गरेको भए भगडा हुँदैनथ्यो ?
आ) भगडा भो भन्दैमा किन धर्म छोड्नु हुन्छ ?
इ) अमृत रोपेको ठाउँमा विष फल्दैन भनेको के हो ?
ई) 'संसार भरै भरमा अडेको छ' भन्नुको तात्पर्य के हो ?
उ) यो भनाइ कसले कुन सन्दर्भमा भनेको हो ?

१०. २०७० सेट डी प्र.नं. १५ख

तलको कथांश पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर दिनु होस् : (५)
यसरी दिनरातको पहिरो र हावाको डरमा बाँचेर, दुई एकर जमिनको माटो वर्षमा दुई चोटि पल्टाएर जीविका गर्ने मेलो परिवारको हत्या हो ।

प्रश्नहरू:

- अ) यो भनाइ कसको हो ?
आ) के कुरालाई परिवारको हत्या भनिएको हो ?
इ) यस उद्धरणले जीवनको कुन अवस्थाको चित्रण गरेको छ ?
ई) यस भनाइ भन्दा लगत्तै अधिको कथा सन्दर्भ के हो ?
उ) यस भनाइपछि कथामा कुन सन्दर्भ आएको छ ?

११. २०७० सेट डी प्र.नं. १६

'दुनियाँमा शत्रु नभएको मान्छे कोही हुँदैन' भन्ने भनाइप्रति तपाईंको प्रतिक्रिया लेख्नुहोस् (५)

१२. २०६९ प्र.नं. १५ख

तलको कथांश पढी सोधिएका प्रश्नको एक, दुई वाक्यमा उत्तर दिनु होस् :
“इस्, छिमेकी ! अस्ति चौटारामा भन्नुले मारेठ्यो, ठा पाउलास् ।” “यस्तै हो, मैले पनि सहैर वसि दिएको भए किन भगडा हुन्थ्यो ? एउटै सिरान गरेर सुतेपछि कहिले काहीं गोडा लाग्छ नाई, भगडा भो भन्दैमा धर्म छोड्नु हुन्छ ? आफूले साँचो मनले उपकार गरेपछि उसको आत्माको पनि गर्न कर लाउँछ । अमृत रोपेको ठाउँमा विष फलेको कतै सुनेका छौ ?

माटोको भर दुइगो, दुइगोको भर माटो, संसार भरैभरमा अडेको छ। यो भरको ताँदो छिन्ने वित्तिकै सबै भताभुङ्गा हुन्छ।”

प्रश्नहरू

- १) माथिका भनाइ ककसका हुन् ?
- २) भगडा नहुने कारण के हुन सक्छ ? प्रस्ट पार्नु होस्।
- ३) माथिको पहिलो भनाइमा वक्ताको कस्तो आशय प्रकट भएको छ ?
- ४) संसार कसरी भरैभरमा अडेको छ ? आफ्नो छोटो तर्कद्वारा पुष्टि गर्नु होस्।
- ५) “एउटै सिरान गरेर सुतेपछि कहिलेकाहीँ गोडा लाग्छ नाई” भन्नाको खास तात्पर्य के हो ?

१३. २०६८ प्र.नं. १५ स्

तलको कथाश पढी सोधिएका प्रश्नहरूको उत्तर दिनु होस्। (५)

के रुपियाँको लोभ देखाउँछौं साहु, गरिव छु, निमेकमजुरीले छाक टार्नु पर्छ तापनि पैसाको निम्ति आत्मा बेच्ने त्यतिसारो निच भएको छैन। छिमेकीलाई जिउँदाको जन्ती मर्दाको मलामी भन्छन्। यस्ता वेलामा चटक्क छाडेर भारी खेप हिँडे मर्दैन ? तिमी त ठमठमती छौ र रुपियाँको धाक देखाउँछौ। धनजितेका भैं चार दिन अन त पानी भएर लड्नु परे थाहा पाउने थियौ।”

प्रश्नहरू:

- अ. यो भनाइ कसको हो ?
- आ. यस उद्धरणको सन्दर्भ के हो ?
- इ. ‘पैसाको निम्ति आत्मा बेच्ने त्यतिसारो निच भएको छैन’ भन्नुको तात्पर्य के हो ?
- ई. “अन्न न पानी भएर लड्नु परे थाहा पाउने थियौ” भनेर के कुरा थाहा दिन खोजिएको छ ?
- उ. यस अनुच्छेदमा छिमेकीमा हनुपर्ने के कस्ता गुण देखाइएका छन् ?

घ. निबन्ध

(५)

१. २०७२ सेट सी प्र.नं. १५ग

तलको निबन्धांश पढी सोधिएका प्रश्नको एक, दुई वाक्यमा उत्तर दिनुहोस् : (५)

जे सुकै होस्, म सधैं आलु खान्छु तर मलाई सधैं आलु खान डर लाग्छ किनभने म पनि विसौ शताब्दीकै आलु मान्छे, जसको कर्म हो आलु खानु, तर धर्म हो आलु खाएर पेडाको धाक लगाउनु।

प्रश्नहरू:

- अ) यस निबन्धांशका लेखक को हुन् ?
- आ) लेखकलाई आलु खान किन डर लागेको छ ?
- इ) मानवीय धर्म र कर्ममा के भिन्नता छ ?
- ई) आलु खाएर पेडाको धाक लगाउनु भन्नुको तात्पर्य के हो ?
- उ) ‘आलु मान्छे’ ले के कस्ता मानवलाई सड्कट गरेको छ ?

२. २०७२ सेट डी प्र.नं. १५ग

तलको निबन्धांश पढी सोधिएका प्रश्नको एक, दुई वाक्यमा उत्तर दिनुहोस् : (५)

जिव्रो मिठ्याउनु होस् वा भुँडी उक्स्याउनु, आलु सबै खान्छन्। तर कसैलाई आलु खान लागेकै बखत “तपाईंले आलु खानु भयो कि क्या हो ?” भनी मुस्क्रुलाई सोध्नुोस्, त्यही आलुको चौटाले तपाईंको तालु ताक्छ। कस्तो विचित्रता, आलु खाएर पनि मान्छे खाएको कुरो सकार्न सक्दैन। सायद यसैले होला ‘आलु खाएर पेडाको धाक’ लगाउने चलन चलेको। उसिनाको भात हसुरेर मसिनाको भुजा ज्युनार गरेर भन्नेदेखि लिएर बम पड्काई शान्तिको अभियान चलाएको भन्नेसम्म दर्जा दर्जाका धक्कुबाजहरू संसारमा पाइन्छन्। वास्तवमा यी सबै आलु खाएर पेडाको धाक लगाउने हुन् अर्थात कर्मले गरेका नीचतालाई धाकले ढाक्नु आलुवादको धार्मिक पक्ष हो, जो, विसौ शताब्दीका प्रत्येक व्यक्तिले पालन गर्नु पर्छ।

प्रश्नहरू:

- अ) मान्छे किन आलु खाएको कुरा सकार्न सक्तैन ?
 आ) 'आलु खाएर पेडाको धाक' भन्नुको तात्पर्य के हो ?
 इ) संसारमा कस्ता कस्ता धक्कुवाजहरू पाइन्छन् ?
 ई) 'कर्मले गरेका नीचतालाई धाकले ढाक्नु' भन्नाले के बुझिन्छ ?
 उ) यस निबन्धांशको मूल भाव के हो ?

३. २०७२ सेट इ प्र.नं. १५ ग

तलको निबन्धांश पढी सोधिएको प्रश्नहरूको एक, दुई वाक्यमा उत्तर दिनुहोस् : (५)
 एक केजी मासु उत्पादन गर्न १० केजी शाहकारी भोजन खपत हुन्छ अर्थात् एक धनी मांसाहारीले १० गरिव शाकाहारीको खाना हसुन्छ। धनी र सम्पन्न वर्गकै इन्धन, ऊर्जा र आहारमा गरिवहरूले पिप्पिसु पर्ने र भोकमरी बेहोर्नु पर्ने स्थिति खडा भएको छ। यसको दोष भूमण्डलीय उष्णता (ग्लोबल वार्मिङ) वा थोपने प्रवृत्ति पनि छ। जे होस्, भोलिको सङ्घर्ष भोकमा आधारित हुने कुरालाई यत्तिकै नकार्न मिल्दैन। क्यामरुन, सेनेगल, मौरिटानिया, हाइटी र इन्डोनेसियामा भोकबाट क्रान्तिले जन्म लिन थालेको तथ्य समाचारमा सुनि सकेका छन्।

प्रश्नहरू:

- अ) मांसाहारीका कारणबाट पर्ने खाद्य असर के हो ?
 आ) गरिवहरू के कारणले भोकमरी बेहोर्नु पर्ने अवस्था पुग्दछन् ?
 इ) भोलिको सङ्घर्ष भोकमा आधारित हुन्छ भन्नुको कारण के हो ?
 ई) यस अनुच्छेदको मुख्य आशय के हो ?
 उ) भूमण्डलीय उष्णता (ग्लोबल वार्मिङ) भन्नाले के बुझिन्छ ?

४. २०७१ पुस्तक प्र.नं. १५ ग

तलको निबन्धांश पढी सोधिएका प्रश्नको एक, दुई वाक्यमा उत्तर दिनुहोस् : (५)
 आकर्षण शक्तिको सिद्धान्त भलादमी उपर घट्दछ। भलादमीको नजिकमा एउटा नदेखिने चुम्बकले तान्दछ। जबसम्म तिमी भलादमीहरूको छायाँमा रहन्छौ तबसम्म तिमी आफूलाई मानिस भन्न दोधारमा रहन्छौ। तिमी आदर या प्रशंसा उनीतर्फ खिचिएको हुन्छ। उनका गफलाई तिमी सफेद सत्य भनी ठान्दछौ। फेरि उनीहरूको मोहनीबाट पचास गज दूर नभईकन तिमीलाई साँचो कुरा भल्किदैन। अझ यस्तो शक्तिले स्त्री जातिका उपर ज्यादा काम गर्दछ। आकर्षण शक्तिको नियम अनुसार भिन्न वस्तुहरू परस्पर खिचिन्छन्।

प्रश्नहरू :

- अ) आकर्षण शक्तिको सिद्धान्त किन भलादमी उपर घट्दछ ?
 आ) भलादमीका नजिकमा रहँदा व्यक्तिले आफूलाई के ठान्छ ?
 इ) भलादमीले कस्तो भ्रम उत्पन्न गराउँछ ?
 ई) 'आकर्षण शक्तिको नियम अनुसार भिन्न वस्तुहरू परस्पर खिचिन्छन्' भन्नाको तात्पर्य के हो ?

उ) यस निबन्धांशको मुख्य आशय के हो ?

५. २०७१ सेट सी प्र.नं. १५ ग

तलको निबन्धांश पढी सोधिएका प्रश्नको एक, दुई वाक्यमा उत्तर दिनु होस् : (५)
 आकर्षण शक्तिको सिद्धान्त भलादमी उपर घट्दछ। भलादमीको नजिकमा एउटा नदेखिने चुम्बकले तान्दछ। जबसम्म तिमी भलादमीहरूको छायाँमा रहन्छौ तबसम्म तिमी आफूलाई मानिस भन्न दोधारमा रहन्छौ। तिमी आदर या प्रशंसा उनीतर्फ खिचिएको हुन्छ। उनका गफलाई तिमी सफेद सत्य भनी ठान्दछौ। फेरि उनीहरूको मोहनीबाट पचास गज दूर नभईकन तिमीलाई साँचो कुरा भल्किदैन।

प्रश्नहरू:

- अ) आकर्षण शक्तिको सिद्धान्त भलादमीमा किन घट्दछ ?

- आ) भलादमीको छायामा रहँदा मानिस किन दोधारमा हुन्छ ?
 इ) मानिसको आदर र प्रशंसा भलादमीले किन खिचिन्छ ?
 ई) "भलादमीबाट टाढा नहुनेजेल साँचो कुरा भल्कंदैन" भन्नुको तात्पर्य के हो ?
 उ) यस निबन्धांशमा भलादमी भनेर कसलाई व्यङ्ग्य गरिएको हो ?

६. २०७१ सेट डी प्र.नं. १५ग

तलको निबन्धांश पढी सोधिएका प्रश्नको एक, दुई वाक्यमा उत्तर दिनु होस् : (५)
 भौतिक शरीरको सौन्दर्य जीवनको

प्रश्नहरू:

- अ) 'भौतिक शरीरको सौन्दर्य जीवनको सम्पूर्णता होइन' भन्नाको तात्पर्य के हो ?
 आ) निबन्धकारका दृष्टिमा मान्छेलाई शरीर वा मन कैले सुन्दर बनाउँछ र किन ?
 इ) निबन्धकारको मन किन नफेरिएको हो ?
 ई) निबन्धकारको सुखानीप्रतिको माया कसरी पगिएको छ ?
 उ) 'कुरुप' र 'द्रवीभूत' शब्दको अर्थ लेख्नुहोस् ।

७. २०७० पूरक प्र.नं. १५(ग)

तलको निबन्धांश पढी सोधिएका प्रश्नहरूको एक, दुई वाक्यमा उत्तर दिनु होस् : (५)
 एक केजी मासु उत्पादन गर्ने १० केजी शाकाहारी भोजन खपत हुन्छ अर्थात् एक धनी मांसाहारीले १० गरिव शाकाहारीको खाना हसुन्छ । धनी र सम्पन्न वर्गकै इन्धन, उर्जा र आहारमा गरिवहरूले पिस्नु पर्ने र भोकमरी बेहोर्नु पर्ने स्थिति खडा भएको छ । यसको दोष भूमण्डलीय उष्णता (ग्लोबल वार्मिङ) मा थोपेर्ने प्रवृत्ति पनि छ । जे होस् भोलिको सङ्घर्ष भोकमा आधारित हुने कुरालाई यतिकै नकार्न मिल्दैन । क्यामरुन, सेनेगल, मौरिटानिया, हाइटी र इन्डोनेसियामा भोकबाट क्रान्तिले जन्म लिन थालेको तथ्य समाचारमा सुनि सकेका छन् ।

प्रश्नहरू:

- अ) मांसाहारका कारणबाट पर्ने खाद्य असर के हो ?
 आ) गरिवहरू के कारणले भोकमरी बेहोर्नु पर्ने अवस्थामा पुग्दछन् ?
 इ) भोलिको सङ्घर्षको भोकमा आधारित हुन्छ भन्नुको कारण के हो ?
 ई) यस अनुच्छेदको मुख्य आशय के हो ?
 उ) भूमण्डलीय उष्णता (ग्लोबल वार्मिङ) भन्नाले के बुझिन्छ ?

८. २०७० सेट सी प्र.नं. १५ग

तलको निबन्धांश पढी सोधिएका प्रश्नको एक, दुई वाक्यमा उत्तर दिनु होस् : (५)
 नारीलाई नरकको मूल ढोका नठान्ने र जीवनका सबैजसो क्षेत्रमा स्त्री पुरुषको बराबर हक हुनु पर्छ भन्ने एवम् पछौटे देशका आइमाईलाई घर नाउँको भयालखानामित्र डुवि रहन नदिई सामाजिक क्षेत्रमा समेत हौस्याउनेहरू साहित्य तथा राजनीति आदितर्फ लागेका आधुनिक युवाहरू नै हुन् ।

प्रश्नहरू:

- अ) 'नारीलाई नरकको मूल ढोका नठान्ने' भन्नुको आशय के हो ?
 आ) स्त्री र पुरुषको बराबर हक किन आवश्यक छ ?
 इ) पछौटे देशका आइमाईको स्थिति कस्तो रहेको छ ?
 ई) स्त्री र पुरुषका विषयमा युवाहरूको कस्तो दृष्टिकोण रहेको छ ?
 उ) यहाँ लेखकले नारी सम्बन्धी कस्तो मान्यता राखेका छन् ?

९. २०७० सेट डी प्र.नं. १५ग

तलको निबन्धांश पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर दिनु होस् : (५)
 नारीलाई नरकको मूल ढोका नठान्ने र जीवनका सबैजसो क्षेत्रमा स्त्री पुरुषको बराबर हक हुनु पर्छ भन्ने एवम् पछौटे देशका आइमाईलाई घर नाउँको भयालखानामित्र डुवि रहन नदिई सामाजिक क्षेत्रमा समेत हौस्याउनेहरू साहित्य तथा राजनीति आदितर्फ लागेका

आधुनिक युवाहरू नै हुन् ।

प्रश्नहरू:

- अ) 'नारीलाई नरकको मूल ढोका नठान्ने' भन्नुको तात्पर्य के हो ?
- आ) आधुनिक युवाहरूमा स्त्री पुरुषका विषयमा कस्तो दृष्टिकोण रहेको छ ?
- इ) माथिको सन्दर्भबाट नेपाली समाजको कस्तो तस्विर प्रस्तुत भएको छ ?
- ई) लेखकको नारी सम्बन्धी मान्यता कस्तो रहेको छ ?
- उ) नारीहरूलाई किन घर नार्जको भयालखानाभित्र डुबि रहन दिनु हुँदैन ?

१०. २०६९ प्र.नं. १५ ग

तलको निबन्धांश पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर लेख्नु होस् : (५)

आकर्षण शक्तिको सिद्धान्त भलादमी उपर घटदछ । भलादमीको नजिकमा एउटा नदेखिने चुम्बकले तान्दछ । जबसम्म तिमी भलादमीहरूको छायामा रहन्छौ तबसम्म तिमी आफूलाई मानिस भन्नामा दोधारमा रहन्छौ । तिम्रो आदर या प्रशंसा उनका तर्फ खिचिएको हुन्छ । उनका गफलाई तिमी सफेद सत्य भनी ठान्दछौ । फेरि उनीहरूको मोहनीबाट पचार गज दूर नभईकन तिमीलाई साँचो कुरा भल्किदैन । अझ यस्तो शक्तिले स्त्री जातिको उपर ज्यादा काम गर्दछ । आकर्षण शक्तिको नियम अनुसार भिन्न वस्तुहरू परस्पर खिचिन्छन् ।

प्रश्नहरू

- १) माथिको अनुच्छेदमा कसलाई व्यङ्ग्य गरिएको छ ?
- २) यहाँ कस्ता भलादमीका बारेमा चर्चा गरिएको छ ? पाठका आधारमा स्पष्ट पार्नु होस् ।
- ३) भलादमीका नजिक परेपछि किन मानिसले आफूलाई मानिस ठान्न हिचकिचाउँछ ?
- ४) भलादमीको गफ कति बेला सत्य होइन भन्ने बुझिन्छ ?
- ५) "आकर्षण शक्तिको नियम अनुसार भिन्न वस्तुहरू परस्पर खिचिन्छन् " भन्नाको तात्पर्य के हो ? छोटो तर्क प्रस्तुत गर्नु होस् ।

११. २०६८ प्र.नं. १५ ग

तलको निबन्धांश पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् : (५)

स्वास्ती मान्छेलाई लोगेन मान्छे र लोगेन मान्छेलाई स्वास्ती मान्छे साथी बनाउन अप्ठ्यारो पार्ने एउटा ठूलो कारण सिद्धान्तलाई पूजा गर्ने हामी वानी पनि हो अर्थात् हामी सिद्धान्तलाई व्यावहारिक रूप दिने प्रयत्न गर्नुको सट्टा त्यसको खालि गुन गाएर हिँड्छौ । हामी न्यायको माहात्म्य गाउँछौ तर स्वयम् अन्याय गर्नबाट पछि सँदैनाँ । हामी विश्वबन्धुत्व र देशभक्तिको बयान गर्छौ तर खुद मानवताको विपरीत र देश भाँड्ने काम गरी हिँड्छौ । हामी साम्प्रदायिकताको निन्दा गर्छौ, आर्थिक समानता र स्त्री पुरुषको समानताको ओड लिन्छौ तर आफै साम्प्रदायिक भावना अनुसार चल्छौ । आफै स्त्री पुरुषको समानता र आर्थिक समानताको उल्टो हिँड्छौ ।

प्रश्नहरू:

- अ. यस निबन्धांशका लेखक को हुन् र निबन्धको शीर्षक के हो ?
- आ. यहाँ समाजको कुन पक्षप्रति व्यङ्ग्य गरिएको छ ?
- इ. नारी पुरुष साथी बन्न नसक्नुको मुख्य कारण के हो ?
- ई. हामी कुन कुन पक्षमा उल्टो यात्रा गर्दै छौ ?
- उ. हामीमा रहेका दुर्गुणहरू के-के हुन् ?

उ. उपन्यास

१. २०७२ सेट सी प्र.नं. १४

'एक चिहान' उपन्यासको तल दिइएको अंश पढी सोधिएका प्रश्नहरूको उत्तर दिनुहोस् :

(२×५=१०)

शिवनारन गइ सकेपछि अष्टनारनले माहिला छोरा पुननारनलाई भने- "तिमी पनि आफ्नो काममा जाऊ पुननारन । घर बनाउने काम अब धेरै दिन छैन, बसात सुरु भएपछि घर

वनाउनेहरू कमै हुन्छन् । जाउ, मलाई कुरिरहनु पर्दैन । आफ्नो काममा डटि रह, यही तिमी परम कर्तव्य हो ।”

“हातखुट्टा बलियो भएपछि काम भनेको सधैं पाइन्छ वा । तर छोराछोरीका निम्ति बाबु सधैं पाइ रहिन्छ । बाको सेवा गर्न पाएपछि त्यस्ता काम लाख आउँछन् ।” पुननारानले भने ।

प्रश्नहरू:

क) माथिको पहिलो अनुच्छेदमा कामको महत्त्वलाई कसरी प्रस्तुत गरिएको छ ?

ख) दोस्रो अनुच्छेदमा बाबुआमाप्रति सन्तानको के कस्तो कर्तव्य औल्याइएको छ ?

२. २०७२ सेट डी प्र.नं. १४

‘एक चिहान’ उपन्यासको तल दिइएको अंश पढी सोधिएका प्रश्नहरूको उत्तर दिनुहोस्:

(२×५=१०)

नानीथकुलै केही पनि भनिनन् खालि गम्भीर भावमा मुसुमुसु हाँसि रहिन् अनि अझ बढ्ता हित कामनाको भावमा गम्भीर भएर रञ्जना देवीले भनिन्- “तिमी मेरो आफ्नो जातिकी मानिस हुनाले मेरो नातेदार हौं । हरेक स्वास्नी मान्छेले दुनियाँ भरका प्राणी अथवा मानिस मात्रको हित गर्न नसके पनि कम से कम स्वास्नी मान्छे मात्रको इज्जत र गौरवको मात्र ख्याल राख्न सके पनि दुनियाको दुःखको मात्रा यति घट्छ कि मानिसको बस्तीभित्र मात्र होइन, बाटो बाटोमा सुख हाँसि रहेको हामी पाउने छौं ।

तसर्थ नानीथकुलै ! नारी भएर तिमिले नारीको मूल्य पहिचान्न सक्, नारीको महत्त्व बढाउन कोसिस गर । समाजको मर्यादा र गौरव नारीको मूल्यमा निर्भर छ । भौतिक उन्नति र सुविधाले मानिसलाई बाहिरी सुख मात्र प्राप्त गर्न सक्छ, तर नारीको चरित्र पाउनाले मानिसको जीवनमा अलौकिक आनन्द आउँछ । त्यसैले सभ्यताको मापदण्ड, भौतिक उन्नति वा विज्ञानमा मात्र हुँदैन, चरित्रको उन्नति नै उसको चरम सीमा हो । नारीको चरित्र हाँस्न पाएको ठाउँमा पुरुषको आत्माले नाच्न पाउँछ, त्यस्ता ठाउँमा नै हौसला फुल्न आइ रहन्छ, फुर्ती मुस्कुराइ रहन्छ र अभिमान बाँचि रहन्छ ।

प्रश्नहरू:

क) माथिको अनुच्छेदमा नारी चरित्रको के कस्तो महत्त्व दर्शाइएको छ ? स्पष्ट पार्नुहोस् ।

ख) “सभ्यताको मापदण्ड, भौतिक उन्नति वा विज्ञानमा मात्र हुँदैन, चरित्रको उन्नति नै उसको चरम सीमा हो ।” तर्क दिएर यस भनाईलाई पुष्टि गर्नुहोस् ।

३. २०७२ सेट इ प्र.नं. १४

‘एक चिहान’ उपन्यासको तल दिइएको अंश पढी सोधिएका प्रश्नहरूको उत्तर दिनुहोस्:

(५×५=१०)

के त ? यसको माने यही हो; किसानका छोरा केही होइनन् ? किसान केही होइनन् त्यसमा मनुष्यत्व छैन ? शिवनारानले पनि अलि दह्रो भएर जवाफ दिए । “किसान राजा हुन्, सम्राट हुन्, देउता हुन्, परमात्मा हुन् ।” व्यङ्ग्यभावमा रामबहादुरले भने । “किसानमाथि व्यङ्ग्य हानेर तपाईं यस्तो उपेक्षित कुरा नगर्नु होला रामबहादुरजी, तपाईंलाई म यो पनि बताइदिन चाहन्छु- एक चोटिलाई मेलै क्षमा गरेको छु । किसान अरु केही थोक नभए तापनि तपाईंको अन्नदाता हो, आफ्नो पसिना बगाएर समाज र देशलाई पाल्ने र रगत दिएर संसारलाई जिन्दगी दिइ रहने एउटा त्यागी तपस्वी जाति हो । अझ यो भन्दा पनि बढ्ता तपाईं थाहा पाउन चाहनु हुन्छ भने पसिनाको परिश्रम र बलिदानको नातामा संसारमा सबभन्दा ठूलो किसान हो, जसलाई तपाईं ईश्वर भन्न चाहनु हुन्छ कि परमेश्वर अथवा जे भन्नुहोस् ।” बडो गर्वसाथ शिवनारानले भने ।

प्रश्नहरू:

क) माथिको गद्यांशमा आएको रामबहादुर कस्तो पात्र हो ? उपन्यासको आधारमा स्पष्ट पार्नुहोस् ।

ख) उपर्युक्त गद्यांशका आधारमा किसानको र तिनमा आएको क्रान्तिचेतनाको विश्लेषण गर्नुहोस् ।

४. २०७१ पूरक प्र.नं. १४

‘एक चिहान’ उपन्यासको तल दिइएको अंश पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस्: (२×५=१०)

आफ्नो जाति र समाजमा भएको मर्दापर्दा दान दक्षिणा दिने र भात भतेर खुवाउने इत्यादि करै लाने चाल चलनमाथि अष्ट नारान घृणा र आलोचना मात्र गर्ने होइन, आक्रमण गरी उघाड नै खुवाई आई रहेका थिए। मर्दा नजिकका नाता, सम्बन्धीहरू रोएर विचा: आउने प्रथालाई उनले बन्द गरि दिएका थिए। शिव नारान र उनका अरू भाइहरू पनि बाबुको क्रान्तिकारी विचारबाट प्रभावित थिए। यसैले उनीहरूले पनि बाबुको नाममा दान दक्षिणा दिने र भोज भतेर खुवाउने कुनै पनि काम गरेका थिएनन्। ‘बाबुप्रतिको हाम्रो परम श्रद्धा यही हो’ भन्ने उनीहरूको भनाइ थियो।

प्रश्नहरू:

- क) माथिको अनुच्छेदका आधारमा अष्ट नारानका चारित्रिक विशेषता केलाउनुहोस्।
 ख) माथिको गद्यांशमा सामाजिक कुसंस्कारका बारेमा कस्तो दृष्टिकोण प्रस्तुत भएको छ? स्पष्ट पार्नुहोस्।

५. २०७१ सेट सी प्र.नं. १४

‘एक चिहान’ उपन्यासको तल दिइएको अंश पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर दिनु होस्: (५+५)

छोराहरूमा पनि अष्टनारानको स्वाभिमानी आत्माको छाया परेको छैन होला भन्ने राम बहादुरलाई विश्वास भएन। त्यसैले झट्ट राम बहादुरले भने-“छोराहरूसित सल्लाह गरेर तिमीले आफ्नो हक गुमाउने मूर्खता किन गर्ने? तिमीले ‘हुन्छ म यसै गछु’ भनेपछि उनीहरूको के लाग्छ? मेरो सल्लाह मान्छ्यौं भने उनीहरूसँगै सल्लाह गरी रहने होइन कि ‘तिमीहरूको पिताज्यूको वचन गडै सकेको हुनाले मैले पनि वचन दिइ सकें’ भनी सरासर भनि देऊ। उनीहरूले खिचोला गरेर तिमीले भनि देऊ। उनीहरूले गर्दैन, सुब्बा साहेबले तिम्रो पुरा बन्दोबस्त गरी सुखमा राख्नु हुनेछ।”

प्रश्नहरू:

- क) राम बहादुरले के उद्देश्यले यो कुरो कसलाई भनेका हुन्?
 ख) राम बहादुरले कसको स्वार्थ पुरा गर्न खोजेका हुन्? स्पष्ट पार्नुहोस्।

६. २०७१ सेट डी प्र.नं. १४

‘एक चिहान’ उपन्यासको तलको दिएको अंश पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर दिनु होस्: (५+५)

शिव नारान गडै सकेपछि अष्ट नारानले महिला छोरा पुन नारानलाई भने-“तिमी पनि आफ्नो काममा जाऊ पुन नारान! घर बनाउने काम अब धेरै छैन, बसात सुरु भएपछि घर बनाउनेहरू कमै हुन्छन्। जाऊ, मलाई कुरि रहनु पर्दैन। आफ्नै काममा डटि रहू, यही तिम्रो परम कर्तव्य हो।”

“हात खुट्टा बलियो भएपछि काम भनेको सधैं पाइन्छ वा। तर छोराछोरीका निम्ति बाबु सधैं पाइ रहिन्छ। बाको सेवा गर्न पाएपछि त्यस्ता काम लाख आउँछन्।” पुन नारानले भने। (५+५)

प्रश्नहरू:

- क) पहिलो अनुच्छेदमा अष्ट नारानको भनाइमा श्रीमक जीवनको कस्तो चित्र प्रस्तुत भएको छ? स्पष्ट पार्नु होस्।
 ख) दोस्रो अनुच्छेदमा असल छोराका रूपमा पुन नारानको चरित्र केलाउनु होस्।

७. २०७० पूरक प्र.नं. १४

‘एक चिहान’ उपन्यासको तलको अंश पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर दिनु होस्: (५+५)

शिव नारानले एक हप्ताभित्रै नानी थकुंलाई एउटा सुयोग्य वर फेला पारे। दुलहा हुने केटो म्याट्रिक पास पनि भएको, एउटा मौजाको जिम्मेदार पनि, उमेर मिल्दो नै थियो। सबभन्दा हर्षका कुरा आफ्ना बाबु अष्ट नारान र आफूहरूको पनि विचार र सिद्धान्त अनुसार केटो मधेसी थियो। प्राय: चाहिँदा गुनहरूले परिपूर्ण भएको मधेसी केटो पाएको अनि आफ्नो र तराइका मधेसी जातिसित वैवाहिक सम्बन्ध जोडिन पुग्ने कुराले शिव नारान चौपट्टे

सन्तुष्ट र प्रफुल्लित भए । नेवार, पर्वते, मधेसी यी तिनै जाति र संस्कृतिको भेल भन आफ्नै घरमा हुन लागेकोमा शिव नारान अत्याधिक खुसी भए किनभने यी तिन जाति र संस्कृतिको समन्वय वा स्थापना नभईकन नेपालको उन्नति हुँदै हुँदैन भन्ने उनलाई विश्वास थियो ।

प्रश्नहरू :

क) शिव नारान सन्तुष्ट हुनाका मुख्य कारणहरू के के हुन् ?

ख) 'सवै जाति र संस्कृतिको समन्वय वा स्थापना नभईकन नेपालको उन्नति हुँदै हुँदैन' भन्ने भनाई प्रति आफ्ना तर्क दिई प्रतिक्रिया लेख्नुहोस् ।

८. २०६९ प्र.नं. १४

'एक चिहान' उपन्यासको तल दिइएको अंश पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर दिनु होस् : (५+५)
शिवनारान गइ सकेपछि अष्टनारानले महिला छोरा पुननारानलाई भने - "तिमी पनि आफ्नो काममा जाऊ पुननारान ! घर बनाउने काम अब धेरै दिन छैन, बसांत सुरु भएपछि घर बनाउनेहरू कमै हुन्छन् । जाऊ, मलाई कुरिरहनु पर्दैन । आफ्नो काममा डटि रह, यही तिम्रो परम कर्तव्य हो ।"

"हात खुट्टा बलियो भएपछि काम भनेको सधैं पाइन्छ वा ! तर छोराछोरीका निम्ति बाबु सधैं पाइ रहिन्छ । बाको सेवा गर्न पाएपछि त्यस्ता काम लाख आउँछन् ।" पुननारानले भने । अलि हाँसेर अष्टनारानले भने - "लाटा ! सधैं तपाइने हुनाले नै मैले भनेको, त्यस्ता कुरालाई कुरि रहेर सधैं पाइने कुरा नगुमाऊ । के तिमीहरूले कुरि रहेर मलाई एक दिन मात्र पनि बढ्ता बचाउन सक्छौ ? कदापि सक्तौनौ । हामीहरूको यही नचाहिँदो बढ्ता मायामोहले नै उन्नति हुन नसकेको हो ।"

प्रश्नहरू

क) माथि पहिलो र तेस्रो अनुच्छेदमा अष्टनारानलाई के कस्तो बाबुका रूपमा उभ्याइएको छ ?

ख) "छोराछोरीका निम्ति बाबु सधैं पाइ रहिन्छ" भन्ने पुननारानको भनाइको समर्थन गर्दै आफ्नो प्रतिक्रिया लेख्नुहोस् ।

९. २०६८ प्र.नं. १४

'एक चिहान' उपन्यासको तल दिइएको अंश पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर दिनु होस् ।
(५+५=१०)

के त ? यसको माने यही हो; किसानका छोरा केही होइनन् ? किसान केही होइन ? त्यसमा मनुष्यत्व केही छैन ? शिवनारानले पनि अलि दह्रो भएर जवाफ दिए । "किसान राजा हुन्, सम्राट हुन्, देउता हुन्, परमात्मा हुन् ।" व्यङ्ग्यभावमा रामबहादुरले भने । "किसान माथि व्यङ्ग्य हानेर तपाईं यस्तो उपेक्षित कुरा नगर्नु होला रामबहादुरजी तपाईंलाई म यो पनि बताइदिन चाहन्छु- एक चोटिलाई मैले क्षमा गरेको छु । किसान अरू केही थोक नभए तापनि तपाईंको अन्नदाता हो, आफ्नो पसिना बगाएर समाज र देशलाई पाल्ने र रगत दिएर संसारलाई जीवन्ती दिइ रहने एउटा त्यागी र तपस्वी जाति हो । अझ यो भन्दा पनि बढ्ता तपाईं थाहा पाउन चाहनु हुन्छ भने पसिनाको परिश्रम र बलिदानको नातामा संसारमा सबभन्दा ठुलो किसान हो, जसलाई तपाईं ईश्वर भन्न चाहनु हुन्छ कि परमेश्वर अथवा जे भन्नुहुन्छ ।" बडो गर्वसाथ शिवनारानले भने ।

प्रश्नहरू:

क) माथिको गद्यांशमा आएको रामबहादुर कस्तो पात्र हो ? उपन्यासका आधारमा स्पष्ट पार्नुहोस् ।

ख) उपर्युक्त गद्यांशका आधारमा किसान जातिको महत्त्व र तिनमा आएको क्रान्तिचेतनाको विश्लेषण गर्नुहोस् ।